Impressie bestuurlijke bijeenkomst ‘Vernieuwd Interbestuurlijk Toezicht Zuid-Holland’

Donderdag 15 juli 2021

Inleiding

Op 15 juli vond de bestuurlijke bijeenkomst plaats over de vernieuwing van het interbestuurlijk toezicht (IBT). Hierbij ontvangt u een korte impressie van deze bijeenkomst en de die middag gehouden presentatie als bijlage.

Dagvoorzitter Marijke Roskam heette vanuit de studio van het provinciehuis te Den Haag alle (digitaal) aanwezigen van harte welkom en in het bijzonder haar gasten aan tafel, commissaris van de Koning, de heer Jaap Smit en de voorzitter van de VZHG, de heer Klaas Tigelaar. Online was er verbinding met de heer Jan-Kees Vos van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Rob van Kranen, beleidsadviseur IBT van de provincie.

De heren Smit, Tigelaar en Vos in gesprek

In het gesprek met de heren Smit, Tigelaar en Vos kwamen de aanleiding en context van het nieuwe IBT-beleid van de provincie aan de orde. Hieronder volgt een impressie van het gesprek.

Toegelicht werd dat de evaluatie van het IBT duidelijk heeft gemaakt dat het interne toezicht weliswaar naar behoren lijkt te functioneren, maar door veel gemeenten als huiswerk wordt gezien en pas een jaar na dato resultaten oplevert, die tegen die tijd alweer verouderd zijn. Het IBT is efficiënter in te richten en kan meer opleveren voor gemeenten. Het IBT moet het instrument leveren om het gesprek plaats te laten vinden over de oorzaken, anders schiet het zijn doel voorbij. “We moeten af van de formalistische benadering en het afvinken van lijstjes.”

De noodzaak van meer bestuurlijke aandacht werd benadrukt. Het is goed dat gemeenten worden geholpen om ‘in de spiegel te kijken’, waarbij de context belangrijk is om het goede gesprek te kunnen voeren. Toezicht is geen inspectie. De vraag is: wat zien we in die spiegel en wat kunnen we daar als bestuurder mee?

De nieuwe manier van toezichthouden zal niet vanzelf gaan. Het vraagt een andere manier van werken, waarbij de provincie en gemeenten als partners optrekken. Een gemeente kan zelf prima rapporteren en het in de juiste context plaatsen. Toezicht helpt gemeenten het zelfregulerende vermogen op gang te brengen of te verbeteren, bijvoorbeeld bij het beheersen van risico’s. Het ministerie van Binnenlandse Zaken steunt het nieuwe IBT-beleid van de provincie, omdat het naadloos aansluit op de doelstellingen van de landelijke ‘Agenda voor de toekomst van (Interbestuurlijk) Toezicht’.

Het IBT-proces

Wat zijn dan de resultaten van deze gezamenlijke aanpak?
Dat zijn een nieuwe bestuursovereenkomst en een daaraan gekoppeld uitvoeringsprogramma voor het interbestuurlijk toezicht. Alle gemeenten hebben hierover op 2 juli jl. bericht gehad. Rob van Kranen presenteerde het nieuwe IBT-proces. Zijn presentatie gaf weer wat er is veranderd ten opzichte van het huidige beleid. Hij lichtte de wijze waarop de provincie toezicht gaat houden aan de hand van de IBT-ladder toe en de wijze waarop de provincie de informatie direct zichtbaar gaat maken via het IBT-dashboard. Dit leidde ook direct tot de meeste vragen van deelnemers:

Krijgen de raden toegang tot het dashboard en hoe wordt de informatie op het dashboard toegankelijk gemaakt voor de gebruikers?
Ja, het dashboard is openbaar. Zuid-Holland gaat de informatie zoveel mogelijk visualiseren, dus bij voorkeur geen tabellen met cijfers. Hier werkt de provincie aan met gemeenten en andere provincies.

Eén deelnemer merkte op dat het instrument pas echt succesvol is als bij de uitrol er veel aandacht voor is dat de gemeenteraadsleden het gebruik zullen internaliseren. Ook werd opgemerkt dat daarbij regelmatige updates van het dashboard van belang zijn om het waardevol te maken.
Tot slot werd het advies meegegeven om op het dashboard helder te vermelden wat al ‘live’ is en wat ‘under construction’.

Wat is de doorlooptijd van de stappen in de nieuwe IBT-ladder?
Dat kan per toezichtgebied anders zijn en hangt onder andere af van de toets-criteria. Het kan ook afhangen van de omstandigheden bij de gemeente. De bedoeling is om het niet te rigide te maken. Dit wordt uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma, waarbij maatwerk altijd mogelijk blijft.

Wanneer komt de jaarlijkse IBT-brief en gaat die naar het college of de raad?
De brief gaat naar het college met een afschrift naar de raad. De provincie verwacht de brief jaarlijks in het eerste kwartaal te verzenden. Over huisvesting statushouders ontvangen gemeenten meerdere keren per jaar een brief.

Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad kunnen de IBT-informatie betrekken bij onder andere het gesprek over de jaarstukken en de begroting. Naast de jaarlijkse brief is de informatie op het IBT-dashboard is altijd beschikbaar. Het dashboard wordt hèt instrument voor het goede gesprek.

Tot slot

Op 20 september a.s. zal het college van GS besluiten tot vaststelling van de model-Bestuursovereenkomst en het Uitvoeringsprogramma.